

מלוין יקדין ויהיושים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצירא שליט"א

מִי־הָתָא חֲזָה־תָא

חֲזָה־תָא דְאֲזַר־יִתָא
יְסוּד חֲדָשׁ וְנִפְלֵא עַל הַפְּרָשָׁה

חסד גדול עשה עמנו ה' שזיכה אותנו לקיים מצוות בכל דרכינו ומעשינו

מצות עשה ולא תעשה, ועל ידי המצוות במעשה יכולין להמשיך הארת הנשמה באיברי הגוף, ואז חל עליו הצורה המיוחדת לאדם. וכיון שהקב"ה בעצמו מקיים את מצוות התורה, נמצא שבעצם קיום המצוות הנמצאים איתנו בכל מקום ומלוות אותנו בכל מעשינו ודיבורנו אנו הולכים בדרכי ה', ובכך מקדש את רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו בקיום תרי"ג מצוות. ולא זו בלבד אלא כשמקיים המצוות זוכה שנחקקים בו אותיות ה' יתברך ומלוות אותו בכל תהלוכותיו ומעשיו, כידוע שאותיות 'מצוה' רומזים לשם הוי"ה, וכל מצוה חוקקת שם הוי"ה על האיבר המיוחד כנגדה, וממילא 'כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך' (תהלים לה י').

***

יהודי עובד ה' התלונן לפני רבנו הקדוש רבי מנחם מנדל מקוצק ע"ה, על שנבצר ממנו לעסוק בתורה ועבודת ה' כפי הרגלו מחמת טרדותיו בעול הפרנסה ובצער גידול בנים. השיב לו רבינו שהתורה ומצוותיה מקיפות את האדם בכל אשר יפנה, ואדרבה חסד גדול עשה עמנו ה' יתברך שבכל מעשינו יכולים אנו למצוא במה לעובדו, וכשמקדש את עצמו ונוזהר לשמור מצוות התורה בחיי המעשה יזכה להמשיך את קדושת התורה גם בעולם הגשמי.

טעם ריבוי מצוות התורה

ובזה ביאר את דברי חז"ל (מכות כג): רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות, ולכאורה ריבוי המצוות אינו מוסיף זכויות לישראל אלא להיפך, כי מתוך שהמצוות מרובות מצוי יותר שיעבור לכל הפחות על אחת ממצוות התורה, ואם היו מעט מצוות היה בניקל יותר להישמר מלעבור עליהן. אלא פירוש הענין הוא שהרבה הקב"ה את מצוות התורה ופיזר אותם בכל שטחי העולם הגשמי, ומתוך כך בכל אשר יפנה האדם יהיו מצוות ה' נקרים לפניו, ויהיה בידו לעבוד את ה' ולקדש את שמו בכל חלקי החיים.

מלוות אותו הוא כפי הידוע כי האדם נברא בשתי יצירות, יצירה בגוף ויצירה בנשמה, ואיברי גידיו הגוף מכוונים כנגד חלקי הנשמה, ומאחר שהם חיותו של האדם לפיכך הם מתלווים ומתחברים עם האדם בכל דרכיו, כי בכח המצוות לחבר את הגוף אל הנשמה. וזה הנאמר 'כי לויית חן הם לראשך וענקים לגרגרותיך', כפי שכתב בשפת אמת (כי תצא תרמ"ה ד"ה במדרש): 'לויית חן הם לראשך' כו', כי עיקר ציור האדם ברמ"ח אברים וגידים הוא רק רמז ודמיון לנשמת האדם הכלולה מתרי"ג

פִּי יִקְרָא קִן צְפוּר לְפָנֶיךָ בְּדֶרֶךְ וְגו' (כב ו).

מצוות התורה מתלווים ומתחברים עם האדם בכל דרכיו כמו שכתוב (משלי א ט) 'כי לויית חן הם לראשך וענקים לגרגרותיך', וכדרשת רבותינו ז"ל במדרש (דב"ר ו ג): מהו 'כי לויית חן', אמר רבי פנחס בר חמא לכל מקום שתלך המצוות מלוות אותך וכו', אמר הקב"ה אפילו לא היית עוסק בדבר אלא מהלך בדרך המצוות מלוות אותך, מנין שנאמר כי יקרא קן צפור לפניך. ענינו של הליווי האמור שבכל מקום המצוות

מִילְתָא דְפְלִיָא

טעם דרשת הבר מצוה

לא תראה את שור אחיך וגו' השב תשיבם לא אחיך. ואם לא קרוב אחיך אליך וגו' והיה עמך עד דרש אחיך אתו והשבתו לו (כב, א-ב).

מנהג ישראל תורה הוא שנער הבר מצוה דורש לפני המסובין בדברי תורה, ואפשר לתת טעם למנהג זה, שקודם לידתו של תינוק מלמדים אותו את כל התורה כולה, וכיון שהוא יוצא לאוויר העולם משכיחים ממנו את כל לימודו [כן הוא בגמרא (נדה ל): למה הולד דומה במעי אמו וכו', ומלמדין אותו כל התורה כולה וכו', וכיון שבא לאויר העולם בא מלאך וסטרו על פיו ומשכחו כל התורה כולה שנאמר (בראשית ד ז) 'לפתח חטאת רובץ'], ועכשיו כשהוא נכנס בעול תורה ומצוות הוא דורש בדברי תורה כדי לזכות שייזכרו לו כל מה שנשכח ממנו, וכמו שמצינו בענין השבת אבידה שבעל אבידה מחזר אחר אבידתו כמו שכתוב עד דרוש אחיך אותו, כך גם כל יהודי שנאבדה ממנו תורתו בעת לידתו יכול בשעת כניסתו לעול מצוות לדרוש את אבידתו. ולכן המנהג שדורש חתן הבר מצוה כדי להזכירו כי זה עתה נכנס בעול מצוות ויכול לשוב לכוחות הקדושים שהיו לו קודם ביאתו לעולם.

[וראה עוד בים של שלמה (ב"ק פ"ז סי' לז), שכתב שכיון שלפעמים אין הסעודה בזמנה וגם לא הביא עדיין הנער ב' שערות ואינו מחויב במצוות, לכן ראוי לחנך הנער לדרוש בדברי תורה ועל ידי כן יתחשב הסעודה לסעודת מצוה. ובעוללות אפרים (ח"ג עמוד כב מאמר תצא) כתב שביום הבר מצוה נכנס יצר טוב בליבו של אדם ולפיכך הוא דורש בדברי תורה ברבים כדי להכניע בכוח זה את היצר הרע].

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

על האדם לעשות המעשה קרוב ככל הניתן למחשבתו

ושאיפותיה אל הפועל, ובזמן פעולת המצוה משווע גופם של הצדיקים לעזרה וסיוע על שאינו יכול לקיים המצות כפי רצונו, וזהו רצון יראיו יעשה' לסייע בידם לעבוד את ה' כפי רצונם, וגם כשהם עוסקים כבר בעבודת ה' - 'את שועתם ישמע' כי הם מוסיפים לשווע ולהתפלל שיזכו להשלים חפצם ורצונם, והקב"ה 'יושיעם' להוציא רצונותיהם אל הפועל.

בזכות תשוקתו למצוה זכה אהרן הכהן לקיימה בפועל

כן יש להוסיף ולבאר בענין המצוה להניח צנצנת מן בקודש הקדשים, כמאמר הכתוב (בשלח טז לב-לד): 'ויאמר משה זה הדבר אשר ציוה ה' מלוא העומר ממנו למשמרת לדורותיכם וגו'. ויאמר משה אל אהרן קח צנצנת אחת ותן שמה מלוא העומר מן והנח אתו לפני ה' למשמרת לדורותיכם. כאשר ציוה ה' אל משה ויניחהו אהרן לפני העדות למשמרת'. והרי בכל בוקר היה נמס המן הנשאר בשדה, ולכאורה כשציוה הקב"ה להניח צנצנת מן בקודש הקדשים כבר היה כל המן נמס, והיה אהרן הכהן מוכרח לחכות למחרת כדי לאסוף במיוחד לשם כך.

אלא, פירש הרה"ק ר' שלום מבעלזא ע"ה, אהרן הכהן ידע ברוח קדשו שעתיד הוא להצטוות על הצנעת צנצנת המן, והיה ממתין בכל יום ולא אוכל חלקו במן עד הלילה, שמא היום יצטווה על כך ויהיה מוכן מיד לקיים המצוה. ולפי דבריו נמצא שדוקא על ידי השתוקקותו של אהרן הכהן לעבוד את ה' בשלמות זכה לקיים את מצות ה' בשלמות, כי רק על ידי התשוקה זוכים להשלים ולקיים רצון ה' יותר מיכולת האדם.

ובאמת כל עצם מצוה זו באה אליו רק מחמת גודל תשוקתו לקיום המצוות ורצון ה', שכאשר ראה הקב"ה את גודל חשקו ותשוקתו למצוה לקיים אף הוא 'כאשר ציוה ה' אל משה', לכן ציווה ה' מצוה זו, כדי שיוכל אהרן לקיים את המצוה כרצונו, שהרי רצון יראיו יעשה, וכבר אמרו חז"ל (מכות כג): רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות שנאמר (ישעיה מב כא) ה' חפץ למען צדקו וגו', וכאשר רצון אהרן ע"ה היה לקיים המצוה, פעל לעורר את רצון ה' שלפיכך הרבה להם תורה ומצוות.

כה גדול, שהרי אמרו חכמים (ברכות נח). 'הבא להורגך השכם להורגו', מי הוא 'הבא להורגך', זה יצר הרע שתמיד רוצה להחטיא את האדם - גדול המחטיאו יותר מההורגו' (רש"י דברים כג ט), 'הבא להורגך' מה תקנה יש כנגדו - 'השכם', תשכים בבוקר ואז תוכל לו להורגו.

ממשיך הרבי מבעלזא ומסביר את המשך הפסוק, כאשר תקיים 'אשחרך', כשאתה משכים בבוקר ומשעבד מחשבה דיבור ומעשה הראשונים לשמו יתברך, כשאתה ממליך את הקב"ה עם שחר, הינך מגיע למדרגה ש'נפשי צמאה לך', 'צמאה לך נפשי', הנפש שלי שהיא הנשמה הגבוהה הקדושה והרוחנית צמאה להקב"ה. ועוד זוכה אתה להגיע ל'כמה לך בשרי', שאפילו הבשר שלך, הגשמיות, אף הוא כמה להקב"ה, ואז אין מרחק בין הנשמה לבין הגוף, שהם מתחברים ביניהם. כשזה מתחיל בשחר - בבוקר, מתחברים הגוף והנפש שהם המעשים, יחד עם הרוח והנשמה שהם הדיבור והמחשבה, והופך להיות הכל יחידה אחת ואין הפסק ביניהם. ואז כל מה שחשבת לעשות, הגוף לא מתנגד ולא מקרר, כי השעבוד הזה של הגוף לנשמה, ממשיך ונשאר הלאה לכל היום.

כדרך זו שמעתי ממו"ר אבי ע"ה, שכשבעל הדברי חיים ע"ה היה קם בבוקר, עוד לפני שהיה מניח תפילין היה קורא קריאת שמע, והסביר, כשאני קם בבוקר אני מרגיש שכל האברים שלי מפורקים, ולכן אני קורא קריאת שמע מיד בבוקר לאחר ברכות התורה, ובזה אני מאחד את כל האברים שיהיו ליחידה אחת.

תפילת יראי ה' שיזכו לעובדו בשלמות

על פי זה אפשר להוסיף ולפרש את הפסוק (תהלים קמה יט) 'רצון יראיו יעשה ואת שועתם ישמע ויושיעם', ולכאורה קשה, מאחר שכבר יעשה את רצון יראיו מדוע הם מוסיפים לשווע בתפילה. אלא הביאור הוא, שכיוון ורצונם של הצדיקים גבוה מאוד לעבוד את ה' יתברך בכוחות עילאיים יותר מיכולתם, במסירות נפשם ממש, בבחינת 'נכספה וגם כלתה נפשי', אלא שכאשר הם באים לקיים את המצוה בפועל אינם יכולים לבצע משאלתם, כיון שהגוף במגבלותיו האנושיות והטבעיות אינו מסוגל להוציא את תשוקות הנשמה

מוצא שפתיך תשמר ועשית וגו' אָשֶׁר דְּבַרְתָּ בְּפִיךָ (כג, כד).

מרחק רב שורר בין המחשבה עדי הגיעה למעשה, אך כאשר המחשבה שלימה מקבלים כח שיבוא לידי מעשה קרוב ככל האפשר למחשבתו, ואף כי אין באפשרות שיהיה המעשה כפי המחשבה, וכפי שהיטיב לבאר זאת הרה"ק רבי יהושע מבעלזא ע"ה, למה במחשבה אדם רוצה לקיים התורה והמצוות וכשמגיע למעשה נחלש. רק שהמחשבה באה מהנשמה, והנשמה רוצה לקיים את כל המצוה בשלימות ואין דבר המפריע בעדו לקיים את המצוה שכן אין מי שיודע ממחשבתו. אך כשזה מגיע למעשה שהוא כנגד הנפש, ושם היצר הרע כבר יודע ממעשהו, או אז מפתה אותו ויבוא זר בגבולו ויתערב במעשהו ויפריענו עד שלא יוכל המעשה להתקיים כראוי.

***

אך עם כל זה על האדם מוטל לעשות מעשיו קרובים ככל הניתן לאותה מחשבת המצוה הראשונה שהייתה בשלמות. וזהו הביאור בדברי ה' בפרשת כי תצא (דברים כג כד) 'מוצא שפתיך תשמור ועשית כאשר דיברת', שיש להבינם מה בא לומר בתוספת שאמר 'כאשר דיברת', הרי אלו הם דבריו מקודם 'מוצא שפתיך תשמור'. אלא לומר לך שאמנם נכון הדבר שכמעט ולא ניתן לעשות המעשה כפי המחשבה, אך לכל הפחות תעשה קרוב לזה 'ועשית כאשר דיברת', שאומר הקב"ה לאדם, אתה עשה כאשר דיברת כפי הכח והיכולת שלך, ושאר הכוונות שרוצה הינך לכוון ולעשות ואין ביכולתך לעשות, הקב"ה משלים לך כאילו עשית.

שיעבוד רצונותיו עם שחר - עצה שימשכו המעשים אחר המחשבה

אמנם יש לנו לדעת כי אינו דבר רחוק לקרב המעשים שיהיו כמו המחשבה השלימה, כפי שדיבר בקדשו הרה"ק רבי יהושע מבעלזא ע"ה (ויצא ד"ה והנה ה') שכתוב בפסוק (תהלים סג ב) 'אלקים אלי אתה אשחרך, צמאה לך נפשי כמה לך בשרי', אם אני רוצה שאלקים יהיה בבחינת 'אלי אתה', להרגיש את האלוקות של הקב"ה בתוכי, 'אשחרך' תכף ומיד בשחר אני מתחיל לקיים את המצוות, שמחשבה דיבור ומעשה של השחר יהיו לשמו יתברך. ומדוע יש במצוות אלו כח

חשיבות הגדרות והסייגים לקיום התורה

עיקר השמירה במוח האדם מהרהורי עבירה

ועיקר השמירה היא לשמור את מחשבותיו שיהיו בקדושה, וכן אמר הרה"ק ר' שלמה לייב מלענטשנא ע"ה (תולדות אדם וישלח ד"ה וירא הא') כי 'מעקה' ראשי תיבות ה'רהורי ע'בירה ק'שין מ'עבירה, שזה הוא המעקה הטוב ביותר לשמור מחשבותיו שלא ישוטטו בכל, ועל זה מצוינו התורה הקדושה 'ועשית מעקה לגגך' דהיינו הראש. וכפשוטו נראה לבאר הענין על פי המקובל **מהבעל שם טוב הקדוש ע"ה** (עמוד התפילה פר' נח אות נו) שבמקום שמחשבתו של אדם, שם הוא נמצא, משכך כשלא רוצים להגיע לידי עבירה חלילה מוכרחים לשמור על המחשבה שכן כבר במחשבה נמצא הוא במקום חטא ועלול להיכשל. ובזה גם יובן הנאמר בשם **האר"י הקדוש ע"ה** שגם בכל שוגג יש מזיד שקדם לו, כי לפי האמור אם הקדים המחשבה הרי שהביא עצמו לידי חטא וקרוב למזיד הוא.

שליטה על המחשבות כמו ששולט בעל הבית על דלת ביתו

במהות המעקה יש לרמוז במעשה הנוודע, חסיד גדול בא אל רבו בתחינה ובקשה שיתן לו עצה להתגבר על מחשבותיו שכן כמעט ואין אפשרות על פי טבע לשלוט במחשבותיו. אמר לו הרבי, לך נא אל הרב הקדוש מזיטומיר בעל אור המאיר, הוא ודאי ישיאך עצה הוגנת. הלך החסיד כמצות רבו והקיש על דלתו של האור המאיר אך למענה לא זכה, התחיל לזעוק מרה כי עומד הוא ברחוב הקפוא וכמעט מסוכן הוא להתעלף, אך גם לשמע דבריו נמנע הרבי לפתוח לו את דלתו. כך שהה שם כל הלילה בתחנונים שיתנו לו להיכנס אך לא נענה. חזר החסיד לרבו ואמר לו שלא זו בלבד שלא השיאו עצה הוגנת, עוד זנח אותו מחוץ לביתו בכפור הנורא. ענה לו הרבי, עצה הוגנת השיאך האור המאיר, בכך שהראה לך שבעל הבית הוא המחליט למי לתת להיכנס ולמי לא, ובזה השכילך בינה כי ניתן גם ניתן לא לתת למחשבות להיכנס למוחך כי מי שהוא בעל הבית הוא זה שיכול להחליט מי יכנס ואין מהרהר אחר דבריו. וזהו המעקה בפני המחשבות כי הדלת פתוחה רק למי שבעל הבית חפץ ואלו שלא חפץ בהם יתקלו במעקה החוסם כניסתם.

לפני הגנב, ובכך נוח הוא להכשילו בעיקר העבירה מבלי שיהיה בכוחו להתנגד עוד.

גדר גדול לקיים 'קדש עצמך במותר לך'

יותר מזה כתב הרב מקו"ז יגלוב ע"ה בספרו **ארץ צבי** (בראשית ד"ה והנחש) כי כך היא דרכו של היצה"ר שלא להסית את האדם בתחילה לעבירה חמורה, כי בודאי יסרב האדם לשמוע לו ולהמרות פי ה' בעבירה חמורה, וכל שכן בצדיקי עולם כמו אדם הראשון וחוה יצורי כפיו של הקב"ה, שהיה יודע בהם שאי אפשר להסית אותם מיד לעבירה כי לא יאבו לו ולא ישמעו אליו, אלא התחכם עליהם להכשילים בעניין 'קדש עצמך במותר לך', שלא לנהוג איסור בדברים המותרים להם, ואחר שישמעו לו למלאות תאוותם מן ההיתר בכך יסיתם גם אל האיסור.

וזה היה תחילת דבריו עם חוה לבדוק אם אכן זהירה היא לפרוש מן ההיתר כגדר וסייג מן האיסור, וכאשר השיבה ואמרה לו 'מפרי עץ הגן נאכל' הבין כי ממלאת היא תאוותה בפירות הגן המותרים לה בלי שום גבול וסייג, ובראותו כי כן ממילא ידע כי עתה תיפול ברשתו באיסור, כי מי שפורץ גדר זה של 'קדש עצמך במותר לך' קל מאד להחטיאו גם בעבירה גמורה, ובכך היתה תחילת דרכו להסיתה לאכול גם מעץ הדעת טוב ורע.

להישמר מן הנדמה לו כהיתר כי היא מקור האיסור

וזהו עניין קדש עצמך במותר לך וכמו שפירשו 'במותר לך' שהינך חושב שזה מותר, כדוגמת מחשבות לא טהורות שהאדם מתיר לעצמו בטענה שאינו עושה עבירה בפועל, אך האמת שמן היתר זה יבוא חלילה לידי מזיד בעבירה. ועל דבר זה כתבה תורה (דברים כב ח) **'ועשית מעקה לגגך'**, ודרשו **רבותינו ע"ה** הכוונה שכדי שחלילה **'לא תשים דמים בביתך'** יש לעשות גדרים וסייגים ולהישמר מכל דבר המביא לידי חטא, ובשום אופן לא להורות היתר ולבטל שום גדר וסייג כדי שלא יבוא על ידם לגעת באיסור.

כִּי תִבְנֶה בַּיִת חֲדָשׁ וְעָשִׂיתָ מַעְקָה לַגֹּגֶךָ וְלֹא תָשִׂים דָּמִים בְּבֵיתְךָ כִּי יִפֹּל הַנֶּפֶל מִמֶּנּוּ (כב, ח). אמרו חכמינו ז"ל בכמה וכמה מקומות שטעם האיסור במקרים רבים הוא 'לך לך אמרינן לנזירא לכרמא לא תקרב' (ראה שבת יג. ע"ז יז. נח: נט. ועוד). וכן הזהירה תורה (ויקרא יח ל) 'ושמרתם את משמרת' ודרשו חז"ל (מו"ק ה). עשו משמרת למשמרת, ומי שאינו פורש מן ההיתר כמעט ואין ביכולתו לפרוש אף מן האיסור, והיצר הרע מתחכם לפתות האדם לזלזל מעט מעט בגדרי האיסור עד שיביאנו לעבור גם על האיסור עצמו.

תחילת פיתוי היצר לפרוץ גדרים וסייגים לתורה

וזו היתה עצתו של הנחש לפתות את חוה לעבור על הגדר שהציבה לעצמה שלא לגעת בעץ הדעת, כי עיקר המצוה לא היתה אלא 'ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו' (בראשית ב ז), והיא הוסיפה לגדור עצמה גם מנגיעה כמו שאמרה 'לא תאכלו ממנו ולא תגעו בו' (שם ג ג), והתחכם הנחש להכשיל אותה בנגיעה בעץ הדעת, ואחר שגרם לה לעבור על מה שגדרה עצמה כבר היה בקלות להכשיל אותה גם באיסור עצמו, ואמר לה כשם שאין מיתה בנגיעה כך אין מיתה באכילה (רש"י שם פסוק ד).

ועל דרך זה הובא דבר נאה **במתוק מדבש לרבי יצחק פרחי ע"ה** (פ"א) לפרש את דברי חז"ל (ויק"ר כו ב) אמרו לו לנחש מפני מה אתה מצוי בין הגדרות אמר להם מפני שפרצתי גדרו של עולם. והוא תמוה, כי מאי איכפת לן אם הוא מצוי בין הגדרות או במקום אחר, ומה לנו לדעת היכן הוא מצוי. ועוד צריך להבין התשובה שהשיב 'אני פרצתי גדרו של עולם', איך נתיישב בזה הקושיא מדוע הוא מצוי בין הגדרות. אך הוא הדבר אשר דיברנו, כי זו היא דרכו של נחש להיות מצוי להסית האדם בין הגדרות והסייגים שהוא גודר עצמו מן החטא, וכששואלים אותו מדוע מצוי אתה לפתוח בהסתה על עניין הגדרים ואינך מסית מיד לעבור העבירה עצמה, משיב הנחש תשובה ניצחת ואומר 'מפני שפרצתי גדרו של עולם', כי כבר מראשית הבריאה נוכחתי לראות שכן היא הדרך להכשיל האדם, לגרום לו לפרוץ את מה שגדר וקיבל על עצמו, וכיון שנפרצה הגדר הרי הוא מחוסר שמירה כעיר פרוצה